

Falchs

28

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

JULIOL 2006, NÚMERO 28

Cal Cinto

A principis del segle XIXè, l'actual Raval de la Creu era una porció de terra que pertanyia a la casa Montconill, però que es trobava envoltada de terra d'altres propietaris, així com una illa enmig del mar. La peça de terra era anomenada "la Vinya del Canonge", tenia una extensió d'unes 5 quarteres i es trobava inculta. El 2 de novembre de 1828, Anton Moncunill va fer un establiment de la terra a Miquel Serra i a Isidre Baraldés, a mitges. El Miquel es va quedar la part de tramuntana, l'Isidre la part de migdia. Havien d'estovar la terra i sembrar-hi, plantar-hi vinya o també s'hi podien plantar oliveres. No podien plantar cap altra mena d'arbre, tret de dues figueres pel consum propi. De totes les collites n'havien de donar la quarta part al Moncunill. La desconfiança dels amos envers els seus parcers era crònica i es reflexa en la següent clàusula del contracte: «... que si li establiment esperimentara fraudulència en la corresponció de ditas parts dels fruits, a mes el haber li de pagar y satisfer lo adquisidor que facia lo frau los danys, gastos y perjudicis, podra dit establiment de allí en avant posar un home en cada una de las cullitas per vigilar, pesar y mesurar, haventli de pagar lo adquisidor lo jornal al preu mes alt que á las horas vagian, en qual cas haura lo adquisidor avisar del dia que voldra comensar á collir los fruits, sens que puga cullir ni tocar res, sino á presencia de dit home...»

El Moncunill va concedir als dos pagesos, a canvi d'un cens, el dret d'edificar dues cases adossades, una per a cadascú. Els dos socis tenien interessos comuns, eren consogres, ja que la filla del Miquel era la parella del fill del Baraldés. Tot seguit, Miquel Serra va fer-se una casa de dimensions reduïdes dins del seu tros, que va ser anomenada cal Miquel. L'Isidre Baraldés va canviar de plans i va renunciar a les dues quarteres i mitja que se li havien assignat. Llavors, l'amo de Montconill va fer nous establiments, i d'aquesta manera es van fer les restants sis cases del Raval de la Creu.

Del Miquel se sap que estava casat amb una dona del mas Carol de Fonollosa, l'Agnès Oller Ferrer. Se sap també que el dot de l'Agnès va ser de cent lliures, i que va trigar molts anys a cobrar-lo. No va ser fins l'any 1858 que va rebre els diners de la seva neboda Julita Serramalera, quan l'Agnès ja feia vint anys que portava dol pel seu marit difunt. El Miquel havia dictat testament al rector de Fals el 3 d'abril

de 1838 i s'havia mort aquell mateix mes. Va deixar un xicot i una mossa, però el xicot, anomenat Isidre, va morir solter, i per això, va quedar hereva la Maria. Aquesta Maria Serra estava casada amb Valentí Baraldés i va quedar vídua i sense fills. El 25 d'agost de 1861 es va vendre la casa i les dues quarteres i mitja de terra que tenia a parts a Jacint Casas. El preu de la compravenda va ser de 400 lliures, equivalents a 4.266 dels rals de billó que corrien aleshores. En el traspàs s'hi incloïa el cens de 3 lliures anuals per la casa i l'obligació de pagar la quarta part de la collita de les terres al Moncunill.

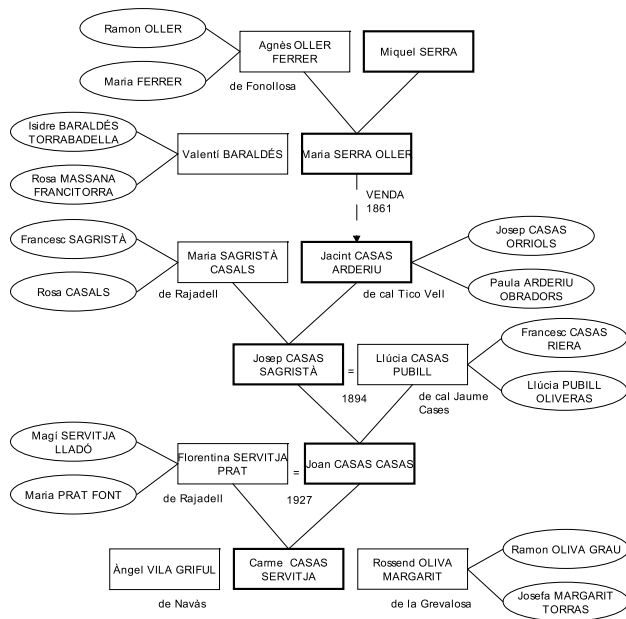

Cal Cinto

Jacint Casas Arderiu era un dels nou fills de cal Tico Vell, casa que estava destinada al seu germà Jaume. No disposem de cap fotografia del Jacint, però podem imaginar la fila que feia per la descripció que figurava en la seva cèdula o carnet d'identitat, corresponent a l'any 1868: edat 40 anys, alt, ulls blaus, cabell castany, nas afilat, cara llarga, barba rossa, color sa. Quan va emprendre la vida pel seu compte a la casa del Raval, ja es trobava casat amb Maria Sagristà Casals, de Rajadell. Aquesta li va donar un fill i una filla i es va morir. Va contraure segones núpcies amb Maria Torras Aloy, de Camps, amb qui va tenir sis fills, però només en van sobreviure quatre, dos nens i dues nenes. Mentrestant la casa va ampliar-se i va canviar de nom, passant de dir-se cal Miquel a cal Cinto, una abreviatura de Jacinto o Jacint. Es conta del Jacint que era un home que vivia molt austerament i que considerava que qualsevol menja més enllà d'un plat de sopes era un luxe insostenible. Malgrat tot, va acollir a casa la seva anciana mare, la Paula Arderiu Obradors, la qual va passar a millor vida el 1881 a causa d'un atac de feridura.

Josep Casas Sagristà fill del Jacint i la Maria va néixer el 1866. Es va casar el 1894 amb Llúcia Casas Pubill, de cal Jaume Cases. Encara que portaven el mateix cognom no eren pas parents propers. Van procrear nou fills; Carme, Maria, Joan, Àngela, Dolors, Lluís, Irene, Jaume i Emília. La Llúcia era la llevadora del poble; tenia experiència, i cada vegada que s'esdevenia un naixement l'anaven a avisar perquè ajudés la partera a superar el tràngol. A més de les terres que tocaven a casa seva, el Josep Casas menava quatre vinyes, anomenades del Clot, del Nen, del Pla, i del mas Perera. Totes quatre pertanyien al mas Massana. El Josep era un home de pau i inquiet, fins el punt que sabia llegir, malgrat que només posseïa un llibre, un petit missalet que rellegia una i altra vegada. El Josep va traspassar el 1946 a l'edat de vuitanta-un anys.

El seu successor va ser Joan Casas Casas, nascut el 1899, i casat el 1927 amb Florentina Servitja Prat, filla dels masovers de Valldòria, de Rajadell. El primer embaràs de la Florentina va acabar amb dues bessones, però van néixer massa febles per sobreviure. Després van arribar dues nenes més, a qui van posar els mateixos noms de les bessones; Maria i Llúcia. L'agost de 1932 va ser dramàtic per la família, ja que una passa es van endur al clot les dues nenes. Segurament la causa de la mort de les petites va ser una malaltia infecciosa deguda al mal estat de l'aigua. Aquesta circumstància era força freqüent durant els mesos de més calor, quan l'aigua del pou o la cisterna s'espantava. Encara van tenir cinc noies més, que per sort van viure, i un sol nen, el Joan, que va morir l'endemà de néixer. Les filles eren aquestes: Carme (1933), Conxita (1937), Pilar (1940), Maria (1943), i Angelina (1946).

El Joan Casas feia de pagès i en un any de molt bona collita havia arribat a pagar de parts més de 80 càrregues de vi, només de les vinyes que menava. També disposava de dos carros, i ocasionalment també es dedicava a fer de traginer, transportant bóts de vi des de les masies a l'estació de Rajadell, on el vi s'embarcava en vagonets de tren per la seva distribució. Es veu que era un home enginyós, com ho demostren els nombrosos invents que va fer, la majoria per aconseguir regar l'hort amb l'aigua del pou.

En no tenir fills barons, la casa va passar a la pubilla Carme Casas Servitja. La Carme ha estat casada dues vegades, primer amb Rosend Oliva Margarit, natural de la Grevalosa, amb qui va tenir la Rosa, el Jacint i la Conxita, i després amb Àngel Vila Griful, amb qui va tenir la Maria Alba. Quan es va casar el Jacint amb la Rosa Torra de Manresa, els joves van anar a viure a una casa de nova construcció, que ha estat batejada amb el nom de l'Alzina.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair, que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.